

Fases van Arbeidsinzet

Begin van de Arbeidsinzet

Aan het begin van de Duitse bezetting werden vooral werkloze Nederlanders verplicht om in nazi-Duitsland te gaan werken. Wie weigerde, verloor zijn steun of uitkering. De dwang werd vooral via regels en administratie opgelegd.

Fases van Arbeidsinzet

Uitbreiding naar beroepen

Vanaf 1942 moesten ook mannen met specifieke beroepen (bijvoorbeeld in de metaal of techniek) naar Duitsland. Zij hadden vaak al werk in Nederland, maar werden toch aangewezen voor "vergelijkbaar werk".

Fases van Arbeidsinzet

Algemene Arbeitseinsatz

In mei 1943 werd de algemene Arbeitseinsatz ingevoerd. Alle mannen tussen 18 en 35 jaar moesten zich melden voor werk in nazi-Duitsland, ongeacht hun persoonlijke situatie.

Fases van Arbeidsinzet

Escalatie: razia's

Omdat veel mannen zich bleven onttrekken aan de Arbeidsinzet, ging de Duitse bezetter in 1944 over tot razia's: massale acties waarbij mannen collectief werden opgepakt.

Methoden van dwang

Administratieve dwang

De bezetter gebruikte oproepen, formulieren en dreiging met straf of verlies van inkomen om mannen te laten vertrekken.

Methoden van dwang

Controles op persoonsbewijzen

Mannen werden gecontroleerd op straat, in bioscopen, op markten en in stadions. Wie binnen de leeftijd viel, kon direct worden opgepakt.

Methoden van dwang

Massale razzia's

Hele wijken of gebouwen werden omsingeld. Mannen konden zich niet meer onttrekken, ook niet als ze geen oproep hadden gehad.

Methoden van dwang

Kerkrazzia's

Kerken werden na de mis omsingeld. Mannen tussen 16 en 65 jaar werden meegenomen. Zelfs heilige plekken boden geen bescherming meer.

Razzia van Roermond (1944)

Ontruiming van Roermond

Buitenvijken van Roermond werden ontruimd. Bewoners moesten naar het stadscentrum komen.

Razzia van Roermond (1944)

Verzameling in de Heilig-Hartkerk

Ongeveer 2.700 mannen meldden zich in de Heilig-Hartkerk. Vluchten of verbergen was levensgevaarlijk.

Razzia van Roermond (1944)

Dreiging met geweld

De Duitse bezetter dreigde: wie zich niet meldde of zich verstopte, kon worden doodgeschoten.

Razzia van Roermond (1944)

Mars naar Duitsland

De mannen begonnen een tocht van ongeveer 40 kilometer, lopend door kou en sneeuw, met slechts een kleine plunjezak.

Dwangarbeid in Duitsland

Aankomst in Duitsland

Mannen kwamen terecht in steden als Wuppertal, vaak in beschadigde gebouwen zoals scholen.

Dwangarbeid in Duitsland

Werkzaamheden

Werk in industrie, fabrieken, landbouw of opruimdiensten. Soms was er weinig werk door bombardementen.

Dwangarbeid in Duitsland

Leefomstandigheden

Voedseltekort, kou, slechte hygiëne, verveling en onzekerheid bepaalden het dagelijks leven.

Dwangarbeid in Duitsland

Gevaar en onzekerheid

Bombardementen maakten het leven en werk gevaarlijk. Terugkeren naar Nederland was meestal onmogelijk.

Context en oorzaken

Arbeidstekort in nazi-Duitsland

Door de oorlog waren veel Duitse mannen aan het front. De industrie had dringend arbeidskrachten nodig.

Context en oorzaken

Opmars van de Geallieerden

Vanaf 1944 rukten de Geallieerden op vanuit Normandië. Duitsland verloor terrein en raakte in het defensief.

Context en oorzaken

Angst voor verzet

De bezetter wilde voorkomen dat Nederlandse mannen zich bij de Geallieerden of het verzet aansloten.

Context en oorzaken

Limburg als frontgebied

Limburg lag eind 1944 in of nabij de frontlinie. Dit zorgde voor extra hard optreden.

BEKENDMAKING

De Duitse Militaire Autoriteiten maken het navolgende bekend:

Aangezien het aantal dergenen, die aan de oproep tot het verrichten van „Schanzarbeit“ gehoor hebben gegeven, veel te gering is, wordt als volgt bepaald.

Op **Donderdag 15 Febr.** a.s. 's morgens om acht uur moeten bij de H. Hartkerk minstens eenige honderden mannen met graafgereedschap aanwezig zijn.

Bij onvoldoende opkomst zullen de strengste maatregelen worden genomen.

Alsdan zal men er rekening mee moeten houden, dat zoowel mannen als vrouwen tot dat werk **gedwongen** zullen worden en niet meer in de gelegenheid gesteld zullen worden elken dag naar huis terug te keeren.

Bij gebleken onwilligheid zal de **doodstraf** worden toegepast.

Venlo, 14 Februari 1945.

Oproep

Vertrek arbeiders

Monument Lüsekamp: nagedachtenis onderduikers voor dwangarbeid

Heilige Hartkerk Roermond